

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

1716.

1. Beskinner, Gled. Christianus: De exheredatione, quatenus
jure civitatis facta dicitur.
2. Berger, Fr. Guilelmus: De incommodo ex literatis exponere debent
capiendo
3. Chladenius, Martinus: De conscientia cauteriata
4. Grotius, Mich. Henr.: De probationum, quae jurjurandi
declinandi causa suscipiuntur, ambagibus recedendis
et denegandi a probatione ad jurjurandum
5. Grotius, Mich. Henr.: De jure suffragandi principum imperii
non intermissis non perente
6. Hager, Johannes: De unione regum.
7. Hartmann, Fr. Gotfr.: Cursus juris seu jurisprudentiae
universalis in urbem redactae I. civitatis auctoritates I
8. Hornius, Krup. Henr., Collegii Sutorum ... Decanus:
(ad Disputationes solummodo . . . Thome Corthmanni . . .
institas)
9. Hornius, Krup. Henr., Collegii Sutorum . . . Decanus:

(ad reputationem solemnem . . . Johannis Baethringii
instit.)

10. Hornius, Prop. Hein., Calligii Fetorum: . . . Decimus?

ad reputationem solemnem Jan. Sigismundi Sappier
instit.

11. ^aHornius, Prop. Mirricus, Calligii Fetorum . . . Decimus:

ad reputationem solemnem Corali Gethopredi

Wilmkleri instit.

12. ^{11. 6. c.} Hornius, Prop. Henricus: Observationes circa

juris elemosynarum et aliarum collectarum
ecclesiasticarum Templorum et beatorum parte
Cristationis etc. 3 Exempl.

13. Hornius, Prop. Henricus: De eo, quod iustum

est circa arbores turbine dejectas (Wintbricke)

14. Loescher, Mart. Goth: De novo phlogore aetheres.

15. Lysen, Polykarp: *Anima Inquisitiones criticae in
Ephemeridum literarum in primis hodiernarum
methodum.*
16. Lysen, Polykarp: *De origine eruditionis
non ad Indicos, sed ad Graecos.*
17. Meinken, Godfr. Ludw.: *De testamento judiciali
extra locum iudicii constituto*
18. Meinken, Godfr. Ludw.: *De favore pauperum*
19. Speiser, Christophorus Nicolaus: *An stricta iura
iuramentorum interpretatio secundum conscientiam
tenuerit sit perjurium?*
- 19^a Sprengius, Fredericus: *Linguae Mercurio apud
Graecos sacrae . . . publicae eruditionum disqui-
sitioni praeponit.*
20. Valer, Christianus: *De liene mortificante*
21. Weist, Charlotte Gotthard: *De prudentia hominibus
circa iura.*

22. Nagler, Christophorus: Scriptores, qui de sua
ipso vita exposuerunt

23. Wender, Fr. Balthasar, Ordinis juridici. . . decanus:
Lectori s. D.: (ad orationem solemnem. . .
Krausii invitat)

24. Wender, Fr. Balthasar: De practibus in Trebellia-
nicam impubentis

25. Wender, Fr. Balthasar: De vi et efficacia iura-
mentorum in confirmandi causis matrimo-
nialibus

26. ¹¹⁶ Wender, Fr. Balthasar: De iure circa honores
senatorios, senatoribus in genere, specialiterque
Hexapolitanis 29 exempl.

27. Wender, Fr. Balthasar: De recognitione ante
fixam conventionem in foro Saxonico insti-
tuta.

28.

28;

Wernher, Fr. Beulke: Dissertationes iuridicae in ang.,
quae selectas observationes forenses . . . publice
mentilantes proponunt.

29 Wernsdorff, Gottlieb: De polygamia

30. Wigand, Hieronymus: De Formosi, papae
Romani, exuvio, his a tumulo deformatis,
ac tandem in Tyberim abjectis.

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely a list or account.]

HEREDATIONE

RE CIVILITATE
MATA DISIPIA

FRANCISCO AVGVSTO

FRANCISCO CHRISTIANO

FRANCISCO

FRANCISCO

FRANCISCO

1746 1742 232
2. D. B. V.
DISSERTATIO IVRIS NATVRAE ET GENTIVM
AN
STRICTA IVRAMEN-
TORVM INTERPRETA-
TIO SECVNDVM CONSCI-
ENTIAM TENERAM
SIT PERIVRIVM?

QVAM
AVSPICIIIS
RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI
SERENISSIMI PRINCIPIS REGI
DOMINI

DN. FRIDERICI AVGVSTI
ELECTOR. SAXON. HEREDIS ETC. ETC. ETC.

PRAESIDE
M. CHRISTOPHORO NICOLAO
SPEISERO

ROTTLEBRODA-CHER.
IN ACADEMIA VITEMBERGENSI
AD D. V. MAL. A.O.R. MDCCXVI.
PVBLICE DEFENDET

IN AVDITORIO PHILOSOPHICO
RESPONDENS

IOANNES IOACHIMVS VESTPHALVS
LIEBEROSA-LVSATVS PHIL. ET SS. THEOL. CVLTOR.

VITEMBERGAE, FORMIS KREVSIGIANIS.

55

[Faint, mirrored text bleed-through from the reverse side of the page, including names like 'FREDERICI' and 'NICOLAO']

sione
 cabat
 ra Sa
 circa
 tina
 hom
 que
 GV
 IX. C
 seg.
 sum
 pra
 Err
 roru
 aut
 Ecc
 in C
 jusi

I. N. I.

§. I.

Illum antiquis temporibus vinculum firmum fuit, quodque veteres multa religione servarunt, sane jusjurandum est, de quo CICERO suo tempore judicat Lib. III. Offic. cap. 29. *Nullam ad adstringendam fidem jurejurando Majores arctius esse voluerunt, id indicant Leges in XII. Tabulis, indicant sacra, indicant Foedera, quibus etiam cum hoste devincitur, fides, indicant notationes animadver-*

sionesque Censuram, qui nulla de re diligentius quam de jurejurando judicabant. Cum quoque id ipsum et sana ratio dicat et Scriptura Sacra commendat, hac in re non errarunt. Notamus autem circa hanc doctrinam duo extrema evitanda. In Uno peccant Photiniani, Anabaptistae, Mennonistae, Quackeri et ejusmodi farinae homines, qui abs tali vinculo abhorrentes illud injustum illicitumque declarare non erubescunt. Qua de re Photinianos censet AVGVSTINVS de Haeresi Cap. XLV. NICEPHORVS Hist. Eccles. Lib. IX. Cap. XXXI. et D. IOANNES OLEARIVS in *Universa Theol.* p. 1298. seq. Anabaptistas vero notat IOANNES HORNBECKIVS in *Summa Controversiarum* p. 331. et 345. Et tandem Quackeros refutat praeter IOANNEM GEORGIVM NEVMANNVM in *Synopsi Errorum Quackerianorum*, GEORGIVS KEITH in *Vexillo Quackerorum examinato*, quod opus Londini Anno 1702. prodit. In primis autem arguimus haec illos, qui jurare vetant, quia primae Christiani Ecclesiae non jurassent; Ducuntur enim errore maximo, siquidem in Genium Caesaris aut quod idem erat, illius divinitatem Oblatum jusjurandum jure meritoque recusabant. Nilquoque nos movet, quando

quando Pythagoraei hominem ita esse debere putant, ut illi sine iurjurando credere possent, Pythagoras enim recte ut debet non vero uti est, loquitur. Ad hos referimus illos, qui Juramentorum naturam ignorant, quo pertinet illud, quod novam obligationem producere affirmant, et similia, de quibus omnibus fani juris Nat. et Gent. scriptores et; instar omnium SAMVELIS PVEFFEN-DORFIVS satis multa praecipunt. Alterum extremum est illorum, qui nimia superstitione ea, quae jurarunt saepe sine discrimine servare annituntur, adeo, ut, licet illicita injustaque esse videantur, rescindere nolint; sed potius eo delabuntur dementiae ut stricta illa interpretentur, de qua in praesenti plura adferemus.

§ II. Ut autem claros distinctosque conceptus deinde nobis formemus, prius restrictam Juramentorum Interpretationem delineabimus. *Quod sit explicatio sensus mente et Lingua discrepantibus, ubi ex Juramento ortam Conditionem nobis ingratam immutamus, ut nostrum commodum, non semper respectu ad proximum habito, quaeratur.*

§ III. Hanc rem ut plenius capiamus et ad exempla danda respondere queamus, expedit Indolem iurjurandi paulo accuratius indagasse. Eum in finem ut et ordinis causa revocabimus in mentem, quae Jurisprudentiae Naturalis Doctores de illo tradunt. Videlicet duo requirunt, (I) in MATERIA et (II) in FORMA recte sese Jusjurandum habeat. IN MATERIA quidem caveamus ne versetur circa res *adversas*, cujuscunque generis illa fuerint, item, non circa res illicitas turpes atque injustas. IN FORMA autem, quae in Consensu duarum vel plurium personarum consistit, duo respiciamus principia *Intellectum* et *Voluntatem*, quippe a quorum legitima constitutione ac influxu Juramenta vel licita vel illicita aestimantur. Notamus ergo, quod ille saepe vel aetate, vel errore vel denique furore; haec vero vehementibus affectibus, Ebrietate et Coactione impediri possit.

§ IV. Quod ad Interpretationem attinet, per illam nil aliud intelligimus, quam quod sit obscure dictorum declaratio. Quod vero illa ab objecto suo dividatur in Interpretationem Legum, Testamentorum et Conventionum quod etiam LL. humanarum explicatio triplex sit *Authentica, usualis et doctrinalis*, haec vero alia iterum *Expressiva restrictiva et declarativa*, id jam non urgemus. vid. Lex. XXXVII. *de Regulis Juris*. Commendamus potius praecipuos, qui in hac re quicquam praeclari praestiterint, Auctores. Inter illos vero principem locum tenet Aristoteles, de quo eruditi judicant, quod ca-

lamum

lamum in mentem intinxisset, cum de Interpretatione scripsisset. conf. SVIDAS in *Voce Aristotelis*. DAN. HEINSIVS in Prolegomenis *Aristarchi Sacri*. p. 644. et IOANNES ALBERTVS FABRICIVS in *Bibliotheca Graeca Lib. III. Cap. 3. seq.* Praeter hunc habemus H. GROTIVM de *Jure B. et P.* et PVFFENDORFIVM in *Jure Nat. et Gent.* qui peculiaria de Interpretatione capita in feruerunt, quibus fundamenta LL. et Paetorum eleganter docent, quae apud alios frustra quaesiveris. Id ipsum putat CVLPISIVS qui de Grotio in *Collegio suo Grotiano Exercit. VIII. p. 85.* tale fert iudicium: *Qui ad generales certasque regulas hanc disciplinam redegerunt, tam felix ac Grotius nemo fuit.* Notus est etiam celebris ille ICtus IOANNES a FELDEN, qui prolixè et subtiliter Opus de *Scientia Interpretandi* edidit Helmstadii Anno 1659. quod vero nimis Aristotelis aestimatoribus relinquimus. Heic non omitimus IOANNEM CLERICVM, cuius *Ars Critica* Amstelodami 1697 emissa est et HENR. ERNESTVM cuius *compendium Hermeneuticæ profanae* Lipsiae prodit. ex quo cum omnium Orationum tum in specie LL. Romanarum rationes patent. Nihil iam dicam de illis, qui Hermeneuticas sacras scripserunt, ex quibus praeter DANHÄVERVM in *Idea boni Interpretis* Argent. 1670. emissa commendatur PFEIFFERI *Thesaurus Hermeneuticus* Lipsiae 1704. editus.

§. V. Hisce generalibus praemissis dicendum est, quid per Interpretationem strictam velimus. Stricta autem dicitur quando sermo noster vel iuratus vel injuratus (qui consentiente corde et Lingua alias efferri debet) ita cum altero communicatur et restringitur, ut tantum ab uno horum non vero a duobus simul dependeat, qua in re contra veritatem sic dictam Ethicam peccatur et quadrat in ejusmodi homines illud EVRIPIDIS: *Linguam juratam, mentem injuratam habeo.* Inde factum est, ut Aegyptii pingere soleant Cor humanum gutture appenso, quia sensum cordis et vocem gutturis convenientes requirebant. His AVGVSTINVS in *Enchir. Cap. XXI.* cum recte subscribat, *Homo, inquit, debet loqui, quod animo gerit, omnis autem, qui loquitur contra id, quod animo sentit, mentitur.*

§. VI. Equidem strictae Interpretationis species, quales sunt mendacia, fictiones, aequivocationes, Hyperbolae et simulationes, a Viris doctis non absolute contempnuntur; Attamen duo iterum effugiamus extrema. Sunt aliqui qui simpliciter ea damnant, inter quos AVGVSTINVS est, qui *contra mendacia Cap. VI.* ita scribere

bere amat: Si quis ad Te confugiat, qui mendacio Tuo a morte posse
liberari non es mentiturus. Aliqui autem sine discrimine illa admit-
tunt, quorum pertinent Priscilianistae, qui mendacia et perjuria
in causa religionis commendant dicentes: Jura perjura secretum
prodere noli. Cum his faciebant Agapetae, homines qui propter
occultandas contaminationes et turpitudines suas non erubescunt
citata verba suis inculcare. Conf. BEBELII *Antiquit. Eccles. sec. IV.
Art. II. §. 235.* et Dn. STAHLIVS in erudita *de Mendacio Oracione*,
quae est secunda inter eas, quae regulis Philosophicis subjunctae
sunt. Porro censendi sunt Jesuitae, quos vivis depingit Colo-
ribus OBRECHTVS ad H. GR. *Lib. III. Cap. I. §. 17. Nem. 0.* in-
quiens, *nescit, quid hoc in genere faciant Jesuitae, quibus istiusmodi
retentiones mentales et interpretationes tacitae communes sunt. Sic si
quacras ex aliquo, an banc vel illam rem habeat, et ille habeat, respondeat
vero se non habere, dicunt non esse mendacium.*

§. VII. Satis autem sunt a Nostratibus refutati, inter quos prae-
ter reliquos notus est BALTHASAR MEISNERVS in *Philosophia
sobria Part. III. Cap. VII. seq.* et Summe Rev. D. IOANNES FRAN-
CISCVS BVDDEVS in *Instit. Theologiae Moralis Part. II. Cap. III.
Sect. V. §. 9.* Imo ipse ex Pontificiis AZORIVS *Lib. II. Instit. Mor. Cap.
IV.* suos hac in re notavit. Media itaque via incedentes non semper
et absolute posse rejici reservationes Mentales statuamus, videli-
cet si gloria DEI, commodum proximi per illas amplificari potest,
quod et sana ratio et sacrae literae abunde testantur: Sic DEVS A-
brahamum mactare Isaacum jubebat Gen. XXII. Samuel debebat
institutum suum ungeri Davidem praetextu sacrificii palliare
1. Sam. XVI. Iaël ope falso loqui Sisseram occidebat, quod fa-
cinus ab ipso Spiritu Veritatis laudatur Iud. IV. v. 17. Davides fu-
rorem simulabat, de quo vid. HEBENSTREITH *Dissert. hab.
Vitemb. 1711.* Davides quoque Abimelechum innocentissimum
sacerdotem fallebat 1. Sam. XXI. v. 2. Imo Christus ipse se ultra
progredi velle simulabat Luc. XXIV. v. 28. quod dictum quo-
modo sit explicandum eleganter ostendit laudatus BVDDEVS in
Instit. Theol. Mor. Part. II. Cap. III. Sect. V. §. 9. Adjungimus Ulys-
sem, quem CICERO laudat *Lib. III. Offic. Cap. XXVI.* et Solonem,
quem DIOGENES LAERTIVS *de Vita et moribus Philos. Lib. I.
segm. 46.* ita describit: *Cum Athenienses et Megareses etc.*

§. VIII. Quae cum ita ut sint in sermone simplici illae vel ad
probentur vel non simpliciter condemnentur, videtur stricta Ju-
ramen-

ramentorum interpretatio suo modo defendi et retineri posse.
Ut autem hac de re certiores fiamus, expedit rem selectioribus exemplis illustrare, quorum duas faciemus classes, Sacra et Profana.

§. IX. Inter Profana quidem suis exemplis praeuocentur Romani. Quis enim ignorat, quod illi, cum post tot bellorum certamina pacem cum Antiocho Rege Syriae inirent hoc pacis scebantur et adjurabant: *Se Naves diuisuros esse.* et deinde tamen non distribuebant; sed in damnum Antiochi ferris dividebant, atque demoliebantur. Eadem fere fata Carthaginenses patiebantur qui hanc pacis conditionem Romanorum ratam habebant: *Carthago debet esse libera.* Carthaginenses enim paulo post experiebantur Carthaginem incendio a Romanis destrui, et licet Romani hanc ob causam rei perjurii haberentur, mentem tamen hoc modo explicabant: Carthaginenses *Cives esse liberos;* non vero aedificia. Non multum ab his alieni sunt Plataeenses et alii Graeci, qui bella cum vicinis gerentes multos Captivos abducebant. Quo facto tale foedus quidem pacis feriebant: *Ut homines restituerentur;* sed Plataeenses, occisos homines reddebant, purantes se pactis et Conuentis latis fecisse, de quibus omnibus Scriptores rei militaris speciatim vero VEIETIVS, FRONTINVS, MODESTVS et AELIANVS consulendi sunt pluribus. Hisce quaedam ex graecis subiungimus: Sic Paches Notium oppugnans Hippam duce Pifuthnae postulabat, ut e munitione ad Colloquium exiret, fide data se illaesum et vivum eum remissurum. Postquam vero processerat, erat Custodia penes illum relicta, Notium vi capiebat atque Hippam tum vivum in urbem inducebat, quemadmodum foedere promiserat, postea jaculo perimebat vid. POLYÆNI *de Stratagematibus Lib. III. p. 165. edit. Lugduni Anno 1589. cum notis H. Casauboni in 12.* Porro cum Locri foedus cum Siculis facerent, Allii Capita subtuncis super humeros imponebant et terram injectam calceis sub pedibus habentes iurabant se firmam ac solidam ipsis rempublicam conservaturos, donec eam terram calcarent et capita in humeris ferrent. Jurijurando fidem habentes Siculos omnes postredie Locri interficiebant quasi jam non amplius in eadem terra ingredientibus neque capita super humeros ferentes ibid. Lib. VI. p. 457. Sic quoque Aryanthes Barcaeorum urbem oppugnans nocte fossam ducebat, lignis imbecillibus transversum positus exiguaque terra injecta. Interdum Barcaeos ad foedus ineundem vocabat stansque cum iis qui

qui foedus percuterent, super latentem fossam jurabat: Quam diu terra permaneret, se contenta servaturum. Barcaei autem ubi acceptis juramentis portas aperiebant, Aryandae milites effracta fossa Civitatem occupabant, cum non amplius terra maneret, in qua juraverant. *ibid.* Lib. VII. pag. 525. Malitiosam quoque Juris Jurandi Interpretationem describit nobis CICERO de Offic. Lib. I. Cap. XIII. Ubi Hannibal juraverat quidem se non velle integros dies depopulari agros; attamen nocte eosdem devastabat. Trahimus huc quoque illa, quae apud CICERONEM Lib. III. de Offic. Cap. XXIX. inveniuntur et se ita habent: *Sic decem illi, quos post Canensem pugnam juratos ad Senatum misit Hanibal in castra redituros ----- non recte.*

§. X. In Sacris autem hoc genus interpretandi jusjurandum haut infrequens esse, saltem duobus demonstrabimus exemplis. Inter illa scimus jusjurandum, quod Israelitae fecerant Benjamitis, quodque ita rescindebant, se quidem dixisse filias dare nolle, sed si raperentur nullo modo semet repugnare posse, quamobrem etiam convivium instituebant. *conf. Jud. C. XXI. v. 18.* Reducimus huc Jusjurandum Davidis de impunitate Simei, quod non nulli explicant, Davidem pro se jurasse cum ea restrictione, quod si Simei ceu homo nefarius, et qui res novas facile moliri posset, de novo aliquid committere sustineret, a Salomone supplicio cruento sit puniendus. *conf. HOCHSTETTERVS in Collegio Puffend. Exerc. VII. §. 32. de his et aliis pluribus.*

§. XI. Quemadmodum Vota a juramentis non multum differunt, nisi quod illa supponant obligationem spontaneam de objecto Numinis grato. *conf. SELDENVS de Jure Nat. et Gent. p. 835. et SEBAST. SCHMIDIVS in Fascic. Dissert. p. 619.* Ita inprimis heic urgemus Votum Jephthae *Jud. XI. v. 31.* de quo eruditae valde disceptant, quorum multi intextu Origin. (literam γ) disjunctive intellectam volunt, illud quod in Scripturae S. interpretatione haut infrequenter fieri solet, docet elegantissime Venerandus Praeceptor noster IO. ANDR. DANZIVS in *Interpret. Ebraeo-Chaldaico §. 149. Jen. ed. 1708.* Mentionem quoque facimus Pontificiorum, qui nimia superstitione vota servare student. Quis enim non videt eorum stultitiam praesertim in eo, quod imaginibus e.g. MARIAE LAVRETANAE vota praestita nunquam rescindere velint sed potius per religiosas peregrinationes explent. *conf. HEIDEGGERVS in Anatomie Historico-Theol. Concilii Trident. plur.*

pluribus. Obiter et velut *ως εν παροδω* illos notamus qui in N. T. tam arcte Votis teneri credunt, ut religioni sibi id ducant si illis sese abfolverent. Illa autem neque utilia neque necessaria esse probamus (I) quia ratio palmaria cessat, pertinebant enim ad ordinem Cultus Levitici externi (II) nullum exemplum in N. T. habemus nisi Pauli Act. XVIII. v. 18. quod tamen cum in favorem Judaeorum Levitico more (qui nondum plane erat abrogatus) fieret, nihil probare videtur. (III) Supponunt Vota rem, ad quam non obstrictus sum sed quae in libertate mea posita est. vid. Venerabilis BVDDEVS in cit. *Instit. Theol. mor. Part. II. Cap. III. Sect. II. §. 8.*

§. XII. Nunc causas strictae Interpretationis inquirentes non sunt aliae nisi nimia superstitio et utilitas propria. Haec duo sicuti ex dictis satis patent, ita inprimis superstitio inde elucet, quod homines putent se magis obligari in illis pactis et juramentis, quae cum Circumstantiis quibusdam inita fuissent. Quod autem omni aevo sunt adjectae, exempla passim docent. Ita Labanis foedus cum Iacobo posito lapide fiebat Gen. XXXI. v. 45. ita Veteres manum sub femore ponebant conf. DANIEL FESSELIVS Lib. I. *Advers. Sac. Cap. IV.* Apud Judaeos jurabant Symbola non singularia; sed septemplex tanquam numerum perfectum. Et iusjurandum quo difficilius suscipiebant, eo magis obligari arbitrabantur, unde GODEWINVS in *Mose et Aarone* observat quod Hebraica vox *שבע* (quae a *שבע* septem descendit) passim potius jurari quam jurare significaret. Apud Arabes teste HERODOTO in *Thalia Cap. VII.* jurantes sanguine septem lapides tingebant. Romanis in usu erat, ut Fecialis praeter alios ritus porcum saxo silice percuteret vid cum ROSINO in *Antiq. Rom.* HILDEBRANDVM in Compendio illarum sub titulo: FECIALIS. Quod etiam peculiare formulae adhibitae fuerint, idem observat sub titulo: HERCLE. Caeterum de his conf. JACOBVS THOMASIVS in *Dissert. de styli Ethnicismo circa jurandi Adverbia Christianis fugienda* ed. Lips. BARNABAS BRISSONIVS de *Formulis Lib. VIII.* et CHRISTIAN LVDOVICI *Diss. de praecipuis Juris Jurandi formulis Hebraeis, Graecis et Latinis* hab. Lipsiae 1692.

§. XIII. Posteaquam itaque naturam, occasionem et varias Circumstantias strictae Juramentorum Interpretationis examinavimus, necesse est, ut argumenta in utramque Controversiae partem ventilemus, ut, dubiis deinde sublatis potius nostrae sententiae locum relinquamus.

B

§. XIV.

§. XIV. Objicitur autem (I) *Non semper late, sed stricte quandoque Juramenta esse interpretanda* vid. PVENDORFFIVS Lib. I. De Offic. H. et C. Cap. X. §. 9. et H. GROTIUS Lib. II. Cap. XIII. v. 5. consentire cum illo videtur dicens: *Ultra receptum loquendi morem extentenda est Juramenti significatio.* (II) *Æquitas est ut favorabilia extendantur et odiosa restringantur* vid. Lex XIX. PAND. de *Liberis et Posthumis* nec non Cap. XV. de *Regulis Juris* In Sexto. (III) Qui Juris pacta naturaliter obligandi vim habere cum FRANCISCO CONNANO Jcto negant (IV) Sentiunt illi, qui Moralem Probabilismum asserunt, quo non nulli docent, in agendo aliquid esse posse tutum, dummodo magni alicujus Viri auctoritate munitus agat, quod principium Cerebri Lojolitici inventum est. conf. MONTALTII *Litterae provinciales*, quas a GVILIELMO WENDROCKIO latinitate donatas curavit recudendas. SAM. RACHELIVS cum *Examine probabilitatis Jesuiticæ* Helmst. 1664. (V) Si finis bonus est negotii, id ipsum non improbari poterit, ita ferme statuit H. GROTIUS, quod, si res, quae promittitur non sit illicita, sed majus bonum morale impediens, non valeat iusjurandum, quia DEO adscribere deberemus quicquid in bono proficeremus, ita ut ejus libertatem eripere, nobis ipsis non possemus. conf. GROTIUS lib. II. Cap. XIII. v. 7. (VI) Amor incipit a se ipso. (VII) Haereticis non est fides servanda, quod tempore pacis Westphalicae Ao. 1648. ubi pactum conventum magnis solennitatibus Pontifex irritum reddere Bulla sua conabatur. Prohibat quoque moneta in qua serpens conspiciebatur olivam ore tenens cum lemmate: *Angeli Pacis amare stebunt.* Per serpentes haereticos, per olivam pacem, per angelos pacis Papam cum Cardinalibus intelligebant qui flerent, quod Protestantes pacem impetrassent. (VIII) Papam absolvere et dispensare posse circa juramenta vel rescindenda vel stricte intelligenda. Principem enim dispensare posse affirmant, allegantque Exemplum Eugenii IV. Ladislaum Pannoniae Regem soluentis. Ao 1444. (IX) stratagemata non sunt contra Jus N. et G., quae inprimis in bellis fieri solent. (X) distinguunt sermonem asserentem et promittentem (XI) Si SCOTVS, DVRANDVS et SVAREZIVS libertatem formale moralis esse arbitrantur, potest homo actionem juratam pro suo arbitrio mutare (XII) Cololiduntur Interdum LL. affirmativae et negativae, ita ut quomodo explicandae sint dubitemus. Praeterea minus malum ex duobus est eligendum conf. GROTIUS de Jure B. et P. Lib. II. Cap. 23. ubi inquit:

Licere

Licere eligere quod minus iniquum esse videretur. Induit enim minus malum rationem boni ubi electio evadit non potest.

§. XV. Quod ad Conscientiam attinet, quam vario modo Moralium Doctores distinguunt, quam quoque praeter alios eleganter depingit IO. IACOBVS FERBERVS in *Philosophia Juris Nat. Quaest. 133.* ed. Virtebergae 1709. intelligimus hic probabilem et scrupulosam. Illa itaque sicuti est actus iudicii probabilis sive actus formatus ex mediis terminis, desumptus ex *εὐδοκίαις* et fontibus similitudinis (quae alias etiam probabilitas juris adpellatur) colligens esse aliquid honestum vel turpe; ita facile fieri potest, ut praeter nostram Culpam fallamur. Valet tunc canon; *penes quem est fieri vel non fieri illi imputatur.* vid. PVFFEND. *de Offic. H. et C. Lib. 1. Cap. 1. §. 17.* Accedit, quod quasi inter Scyllam et Charybdim versetur saepe ob Conscientiam dubiam, quando in utramque partem tales adsunt rationes similes, ut mens hominis nesciat, an in hanc, vel, illam inclinat. Et licet aliquod iudicium de aliqua re feramus, saepe tamen cum aliqua animi anxietate Scrupulus remanet, unde etiam scrupulosa audit. Videtur itaque quod propter imbecillitatem et fragilitatem naturae in juramentis, in primis ob malum avertendum, suamque conservationem quaerendam, ille non erret, qui ea stricte interpretetur. Quae doctrina alios eo deduxit, ut secundum Conscientiam erroneam obligari putaverint, quod urget VASQUEZIVS Tom. I. P. 2. *Thomae de Aquino* Art. VI. Disput. VIII. Caeterum de Conscientia ejusque divisionibus prolixè tractat HOCHSTETTERVS in *Collegio Puff. Exerc. 2. §. 22.*

§. XVI. Tandem ut aliquid de perjurio addamus illud nil aliud est, nisi abnegatio attributorum Dei, quod Gentiles extraordinario modo puniri arbitrabantur vid. H. GR Lib. II. Cap. XIII. §. 1. Si enim factum speciale propositum fuerit, ubi Omnitius, Omnipotens, Justissimusque Deus iudex invocatur, quod res se ita vel non ita habeat, per jurium vocatur. Hinc etiam legimus quod ille, qui contra Jusjur. Acad. peccat, reus quidem sit; sed non praecipue perjurii nisi speciarim quid iurejurando pollicitus id non observaverit vid. SCHILTERI *Jus Canon. Lib. 1. Tit. XII. §. 10.* Aliqui obijciunt quidem abnegationem attributorum non esse perjurium, si sola obtestatio praecessisset, ubi Deus tanquam testis non vero iudex invocatur, asseruntque locum 2. Cor. I. v. 23. ad quae vero deinceps respondebimus. Caeterum de *Veritate, mendacio Juramentis et perjuriis* legi meretur LVD. THOMASSINVS, ed. Ao. 1690. ELIAS DV PIN Tom. 18. *Bibl. Scriptorum Eccles. p. 194.* IOH. HEINRICVS MEIBOMIVS in *Comment. ad Jusjur. Hippocrat.*

pocrat. Cap. II. seq. et cap. XXII. ubi etiam de perjurii Crimine agitur, De Iudaeorum frequentibus perjuriis, quae ipsi inter causas praesentis exilii referunt vid. IO. ANDREAE EISENMENGERI Entdecktes Judenthum Tom. 2. p. 501.

§. XVII. Posteaquam itaque varias dubitandi rationes adduximus, restat nunc, ut haec dubia resolvamus, et nostram sententiam adducamus, qua in re ut breves simus, notamus quod ille reus perjurii sit, qui fecus statuit ac juraverit quocunque praetextu id factum fuerit, modo omnia requisita, quae supra recensuimus adfuerint.

§. XVIII. Ut vero rem rectius intelligamus, solliciti sumus de moralitate quadam objectiva in qua, dum multi discrepant, nostram mentem aperiamus. Ante autem rejicimus illos, qui ἔτε καλόν, ἔτε αἰρετόν, ἔτε δικαιοσύνον, ἔτε ἀδίκον, statuunt; sed ab opinione hominum dependere putant, quorum Pyrrho cum Aetolis et Cyrenaicis duce Aristippo pertinent conf. DIOG. LAERT. in Pyrrhon, f. Lib. IX. Segm. 61 p. 587. et in Aristippo f. Lib. II. Segm. 93. p. 135. Subjungimus his CARNEADEM, qui credebatur homines sibi jura pro utilitate sanxissent de quo LACTANTIUS in Institut. Divinis Lib. V. Cap. XV. legi meretur. Tandem Epicuræos, quorum norma actionum voluptas est, excludimus, de his judicat HORATIVUS Lib. I. Sat. III. r. 96. ita: Cum ventum ad verum est sensus moresque repugnant atque ipsa utilitas est, nec non TH. HOBBSIVM de Cive Cap. I. §. 7. Alii deinde dicunt actiones per se bonas vel malas esse, quare etiam AVGVSTINVS Lib. IV. Erb. Cap. VII. Scribit: Per se mendacium malum et vituperandum est, imo indifferentes statuunt multumque de medio, uti vocatur participationis blasphemant. Haec vero omnia examinavit Venerandus BVDDEVS in Diss. de Scepticismo Morali hab. Halae 1699.

§. XIX. Caeterum distinguunt Moralitatem in Objectivam sive fundamentalem et formalem sive relativam. Illam dicunt, quae in Objectis per se, et e sua natura antecederet ad omne praeceptum honestis vel turpibus deprehenditur. Hanc vero describunt ex impositione legis et in ipsa actus ad regulam proportionem et commensurationem consistere. vid. HOCHSTETTERI Coll. Puff. Exerc. I. §. 7. Collata Exerc. IV. §. 25. nec non laudatus FFRBERVS in Phil. Jur. Nat. §. 22. et 33. ubi contra SCOTVM DVRANDVM et SVAREZIVM disputat. Tandem totam controversiam decidit summe Rev. BVDDEVS, qui multis rationibus varias vartiorum sententias examinans concludit, esse normam nostrarum actionum Legem et Voluntatem DEI. vid. Instit. Theol. Mor. Part. II. Cap. I. §. 29. Idipsum etiam multi Philosophi olim

olim docuerunt, sic PLATO, inquit: *Philosophus finem ponens beatitudinis, eum esse DEI assimilationem, quantum ejus fieri potest* quod CLEM ALEX. de Platone testatur *Strom. l. c. p. 403.* ZENO ZITTIAEVUS dicere amabat *ὁμολογημένως ἔην* convenienter vivere, cujus interpres CLEANTHES vocem addit *τῆς Φύσεως*. Stoici autem per naturam neminem nisi DEVM intelligebant, quod passim JUSTVS LIPSIVS in *Manuductione in Philos. Stoicam* docet.

§. XX. Quodsi itaque constat Voluntatem et LL. divinas etiam ex ratione cognitatas Lapidem Lydium esse actionum nostrarum, sequitur, quod ex amore et studio nostras actiones ad illam debemus componere, quod alias virtus dici solet, quae quidem omnes connexae sunt, uti CIC. *Quaest. Tuscul. Lib. II.* dicit. *Si unam virtutem consequi sis Te non habere, nullam necesse sit, Te habiturum.* Et praeter HENR. MORVM in *Enchir. Lib. II. Cap. II. et III.* dicit AMBROSIVS *Lib. I. De Officiis Cap. 27.* *Virtutes individuas esse; sed Opinio vulgi se junctas vid.* LIPSIVS in *Manud. ad Philos. Stoicam Lib. III. Diss. IV. p. m. 114.* tamen inter illas eminet Justitia, ad quam erga alios exercendam, requiritur ut (I) Omnes aequales non quidem ratione virium uti HOBBSIVS *de Civ. Cap. III.* sed ratione Communis juris habeamus, quam non in aequalitas Politica tollit (II) Aequitatem colamus et (III) denique neminem laedamus. Quemadmodum autem praecipue haec sermonem respicimus, ita sententiam nostram ipse Divus Paulus adprobat quando Eph. IV. v. 25. inquit. *Deposito omni mendacio loquimini veritatem quisque proximo suo.* Et FRIEDEMANNVS BECHMANNVS in *Annot. in Theol. Moral. OLEARII Tab. 46. p. 347. Ed. Erf.* iudicat ita: Duplex est in mendacio inordinatio, (1.) *Mentiuntur in se quia contra ordinem naturae Oratio eius, quae mentis interpret esse solebat, a mente plane dissentit* (2.) *ad proximum quia Veritatis Observantiam quilibet proximo suo debet ex Obligatione naturalis et divini Juris.*

§. XXI. Ex his generalibus, licet dubia nostra allata decidi possent, tamen ordine procedentes rationibus unumquodque tollamus. Quod igitur ad Objectionem I. attinet, committitur ibi ignoratio Elenchi, nam licet non negemus, quod interdum per conditiones tacitas ex ipsa rei natura fluentes juramenta restringamus, imo plane tollamus; tamen fundamentum ex rei substrata materia licita vel illicita semper perendum est, quemadmodum supra §. 6. de natura pactorum monuimus, nec ideo strictae juramentorum Interpretationi subscribendum est. Illa itaque exempla §. 8. et 9. allata ne utiquam adprobamus, licet etiam celebris Grotius facta Israelitarum, Davidis de impunitate Simej

excusare annitatur, quem THOMASIVS in *Iurispr. div. Lib. II. Cap. IX. §. 17.* refutavit. Ad Object. II. notamus locum tantum sibi vindicare hanc regulam, in illis rebus, quae habent favorem vel odium Juris, ut Pupillus, foemina, pia causa, dos testamentum, servitutes personarum etc. vulgo enim dicimus, *Ubi est eadem aut similis juris ratio ibi quoque eadem aut similis dispositio s. Juris applicatio*, Caeterum possumus quidem cum Vitriario lib. 2. Cap. 14. Relaxationem et dispensationem statuere (quos CULPISIVS ad Grot. lib. I. Cap. 13. §. 5. p. m. 87. distingvit (sed haec sive antecedenter sive consequenter fiant, ex natura juramentorum aestimantur, quae ipsa autem ex actus boni vel mali indole cui accedunt, justa et injusta habentur, ut, si reputat aequitati, ille actus rescindatur, juramentum quoque quod huic actui accesserit, resolvi poterit. (III) Hi dum naturalem tollunt obligationem, pugnant contra Socialitatem, ex qua sicuti reliqua principia in ordine officiorum erga alios fluunt; ita plane aliis denegant officia ad quae stricto jure tenentur. (IV) Ita aperte praejudicia auctoritatis committunt, quae quemadmodum ex turpi origine phylautia speciatim ejus filia voluptate oriuntur, ita omnes sani Philosophi fugienda nobis proponunt. conf. praeter IOH. CLERICVM in *Logica* Lips. 1710. evulgata Auctor artis cogitandi, quem cum praef. edidit versione latina BVDDVS Halae 1704. (V) Non est faciendum malum, ut inde eveniat bonum. Rom. III. Bonum enim inquit DIONYSIVS AREOPAGITA *est ex integra causa malum ex quovis defectu. De Divin. Nom. Cap. V. et AVGVSTINVS contra Mendac. Cap. VIII. Inter est quidem plurimum, qua causa, quo fine, qua intentione quid fiat, sed ea quae constant esse peccata nullo bonae causae obtenta, nullo quasi bono fine nulla velut intentione facienda sunt.* et CICERO Lib. III. *Offic. Cap. XXIX. Nam quod ajunt quod valde utile sit, id fieri honestum immo vero esse, non fieri, est enim nihil utile quod idem non honestum, nec quia utile honestum sed quia honestum est utile.* (VI) Id quidem verum est in officiis erga nos et alios, sed respondebo ex JUSTINO MARTYRE, qui in Dialogo cum Tryph. f. m. 151. ita ait verbis et graeco idiomate translatis. Cui proximus perinde atque sibi charus est, is quae sibi ipsi obtinere vult eadem illi optaris commoda. Nemo certe sibi ipsi male vult, proinde proximo precabitur et praestabit, quaecunque sibi exoptat proximum diligens. (VII) Hos censet Gentilis CICERO Lib. III. *Offic. Quod affirmaveris quasi DEO teste promiseris id tenendum est, et nullum vinculum ad adstringendam fidem majores arctius esse voluerunt, quoniam qui dicunt, fidem nullam esse, quae infidelis datur, viderint, ne quaerant latebram perjur-*

perjurio, quae verba ferme LIPSIVS repetit Lib. II. Polit. Cap. XIV. Praeterea dum inscriptionem monetae DAVID BLONDELVS, HERMANNVS CONRINGIVS aliique passim refutarunt, non est operae pretium, ut plura dicamus, res enim clara est. (VIII) Solet alias hic quaeri annon princeps circa iuramenta dispensare queat? Resp. In illis qui a Consensu suo dependent. Princeps itaque subditos pacto sui juris factos iuramento absolvere potest. Agit enim tunc ut Superior, qui iuramentum ob defectum potestatis nullum fuisse declarat, vel etiam cui jurato promissa fuit, certis rationibus obligationem inde ortam juranti condonat, ne tamen praepjudicium fiat Juri alterius. His observatis Volenti applicatio facilis est. (IX) Stratagemata in primis politica sunt illicita, nisi velut ex compromisis et jure in alterum quaesito qualia fere inbellis sunt, fluunt. Hinc rejicitur et improbatum illud, quod Philippo Magnanimo Hassiae Principi a Carolo V. promissum fuit: Es solte sich der Land-Graff besichert halten / das Er ohne einige Gefängniß bey dem Käyser solte gehalten werden. Ubi autem pro voce einig ewig legebatur. (X) Distinctio haec non favet illis, nisi quod sermonem assententem ex jure imperfecto derivant; qui vero in haecenus enarratis casibus applicari nequit. (XI) Confundunt hic physicum et causale moralis cum ejus formali, deinde etiam fundamentum cum rei ratione propria, itemque conditionem subjecti cum forma effecti. contra quos pluribus disputat cit. FERBERVS in *Phil. Jur. Nat.* Quaest. 207. ed. Vitemb. 1709. (XII) Quemadmodum nobis PVFFENDORFVS *Lib. I. de offic. H. Cap. XVII.* et NICOLAVS HERTZIVS in disert. *de Collisione Legum* explicat, ita tantum monemus quod ex duobus malis moralibus neutrum sit eligendum. conf. etiam PVFFEND. *de Jure Nat. G. §. p. 46.*

§. XXII. Quod ad Conscientiam attinet allatae exceptiones nequam excusant, in duabus enim sententiis probabilibus est ea amplectenda, quae tutior et ad notiora principia accedit. Canon autem heic valeret, si *το ἀδύνατον* esset penes homines non in se et sua causa, quam vero Philosophus qua philosophus non perferatur. Caeterum in conscientia dubia tamdiu debet actio suspendi, quamdiu in ancipiti iudicium haeret, bonum quid sit an malum PVFF. *Cap. I. Lib. I. De Offic. H. et C. §. VI.* Hinc etiam CICERO *Bene faciunt* inquit, *qui utantur quicquam agere, quod dubites, aequum sit an iniquum.* Imo Hebraei solent monere crebro, *מן הקם* abstine abs re dubia.

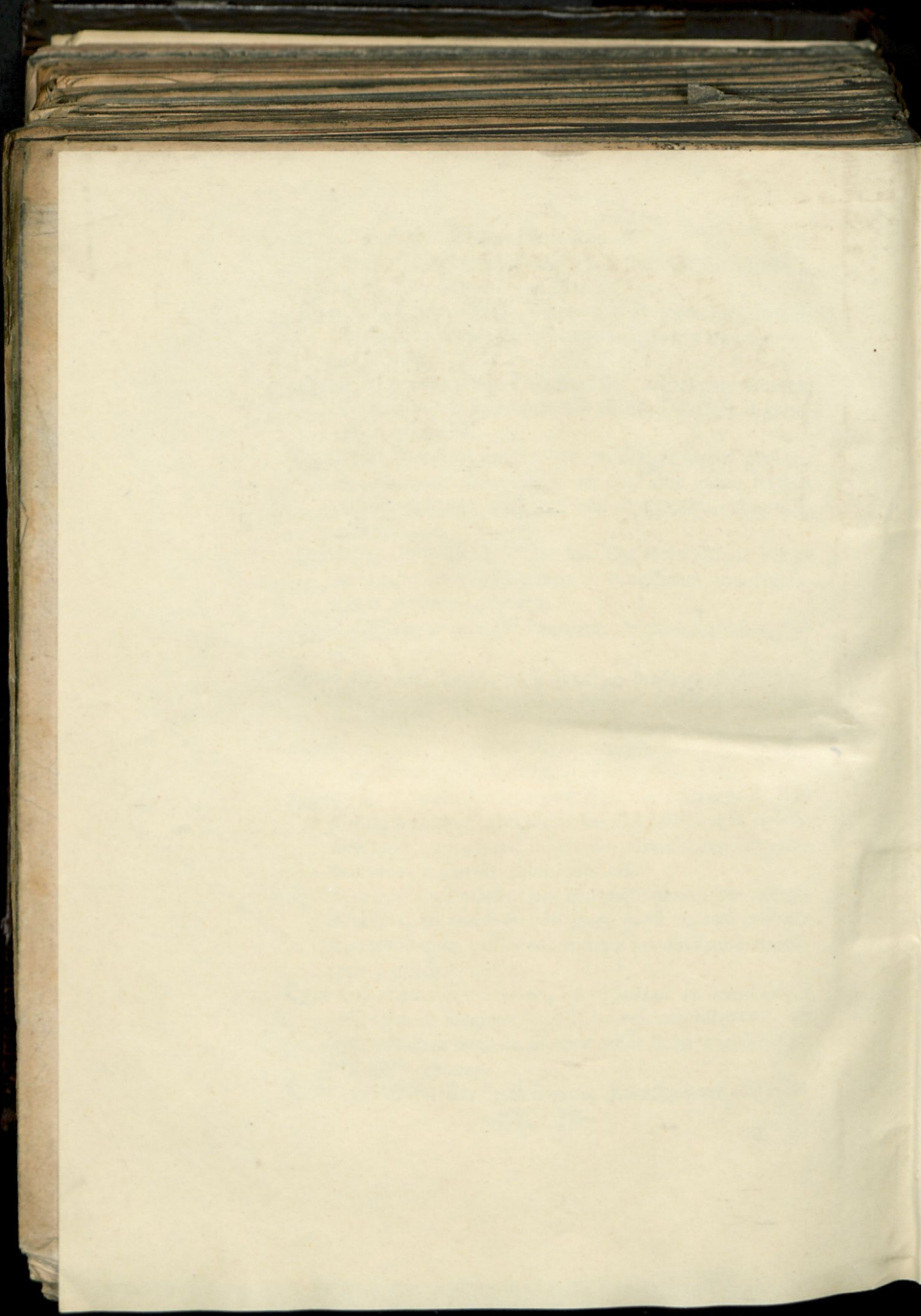
bia. Ascupulosa autem quia dubia haud multum differt, et secundum principia data examinanda est, nihil amplius de illa dicemus. Erronea interim sicuti falsis principiis aliquid syadet ita uti falsis testis est rejicienda. De quibus THOMASIVS in *Phil. Pract.* ad Tab. XII. *annot. LXIII. n. 10.* conferri poterit. Expedit itaque ut ἀρεσθῶς agamus, quod laudat CLEMENS ALEXAND. VII. *Strom. fol. 1708.* μαλιστα γὰρ ἀγαλμα θεῶν ἐστὶν ἡ ψυχὴ τοῦ προσευχόμενου ἀνθρώπου ὁμοίως ψυχῆ. Imago enim valde divina et Deo similis est viri justii anima.

§. XXII Tandem ut de perjurio quicquam addamus allegatus locus 2. Cor. 1. v. 23. adversariis neutiquam favet Ἐγὼ δὲ μαρτυρῶ τοῦ θεοῦ ἑπικαλέσασθαι ἐπὶ τῆν ἑμὴν ψυχὴν. quae verba ultima DEUM Dominum et judicem animae indicant. Caeterum licet talis non stricte perjurus habeatur, maxime tamen divini judicii reus erit, dum maledicit Nomini DEI, quam maledictionem abominadam jubent septem Praecepta Noachidica, quod recenset tam PETRVS CVNAEVS de *Republ. Ebraeorum p. 272.* quam etiam SELDENVS de *Jur N. et G. Cap. X. p. 118.*

§. XXIV. Hisce praemisissis possumus ad quaestionem AN STRICTA JURAMENTORVM INTERPRETATIO SECVNDVM CONSCIENTIAM TENERAM SIT PERJVRIVM facile respondere et affirmare. Qam ob rem opus est, ut ejusmodi interpretationem fugiamus, juramenta non temere suscipiamus, aut si suscepta fuerint, secundum data principia examinemus ut illicita non stricte interpretemur; sed plane tollamus, DEOque nostro semper pie & juste servire possimus.

SOLI DEO GLORIA.

Wittenberg, Diss., 1776

X 230 9006

B.I.G.

Black

3/Color

White

Magenta

Red

Yellow

Green

Cyan

Blue

Farbkarte #13

Centimetres

1746 1742 232
2. D. B. V.
DISSERTATIO IVRIS NATVRAE ET GENTIVM

AN
TRICTA IVRAMEN-
TORVM INTERPRETA-
TIO SECVNDVM CONSCI-
ENTIAM TENERAM
SIT PERIVRIVM?

QVAM

AVSPICII

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI

SERENISSIMI PRINCIPIS REGI

DOMINI

DN. FRIDERICI AVGVSTI

ELECTOR, SAXON. HEREDIS ETC. ETC. ETC.

PRAESIDE

M. CHRISTOPHORO NICOLAO
SPEISERO

ROTTLEBRODA-CHER.

IN ACADEMIA VITEMBERGENSI

AD D. V. MAI. A.O.R. MDCCXVI.

PVBlice DEFENDET

IN AVDITORIO PHILOSOPHICO

RESPONDENS

IOANNES IOACHIMVS VESTPHALVS

LIEBEROSA-LVSATVS PHIL. ET SS. THEOL. CVLTOR.

VITEMBERGAE, FORMIS KREVSIGIANIS.